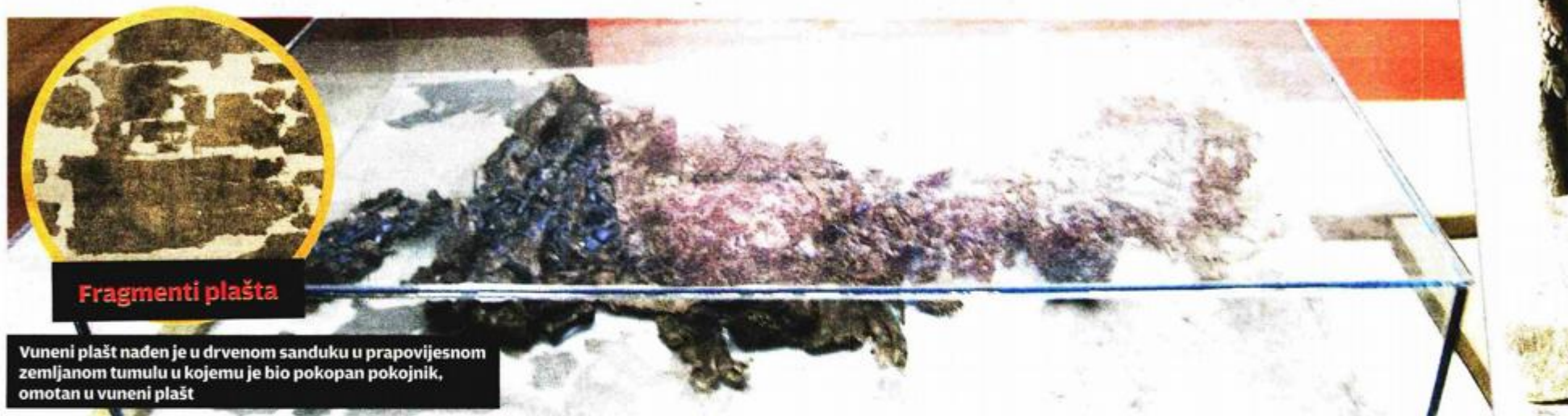

➔ U Livnu svečano otvorenje stalnog arheološkog postava

Europski muzej

Pred očima javnosti najstariji i najveći vuneni plašt u Europi

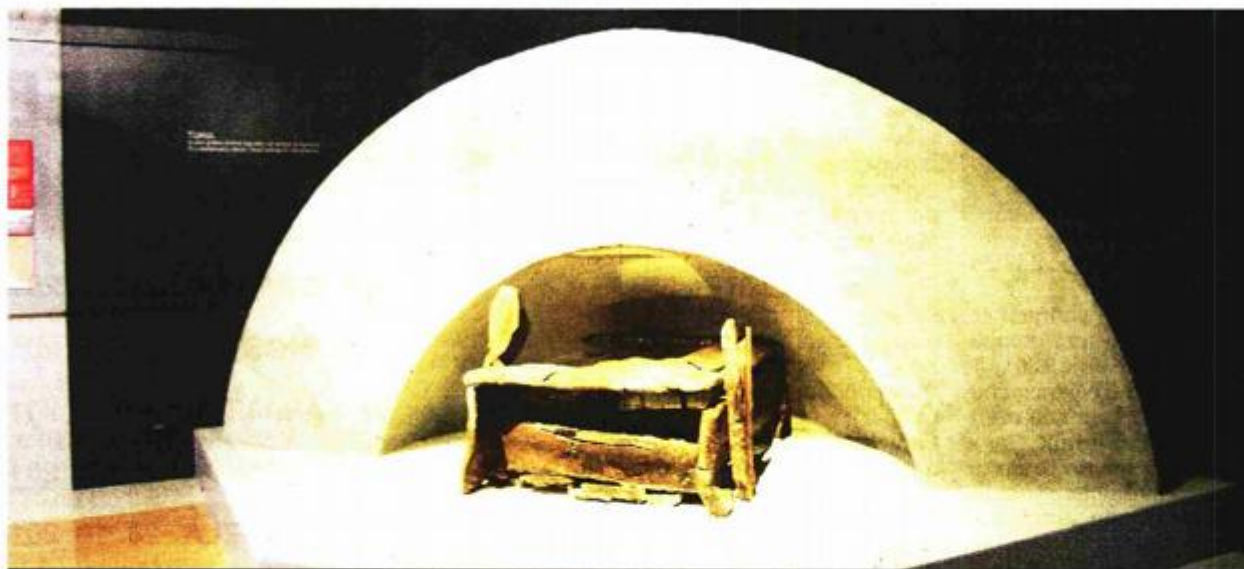
OTKRIĆE Dosad se smatralo da je odjeća iz ženskoga groba u Danskoj najstariji vuneni tekstil, no sad je utvrđeno da je danski nalaz 200-300 godina mlađi od pogrebnog plašta s Kupreškoga polja

Žarko Ivković
 zarko.ivkovic@vecernji.net

Plaća im kasni mjesecima, novca nemaju ni za režijske i uredske troškove, prijetili su štrajkom jer ih je županijska vlast zaboravila, ali velik posao ipak su priveli kraju. Riječ je o kulturnim zanesenjacima livanjskoga Franjevačkog muzeja i galerije Gorica (FMGG) koji su napokon udomili vrlo vrijednu arheološku zbirku. Šest godina radili su da bi eksponate prikupljane više od jednoga stoljeća dostojno predstavili javnosti. Smjestili su ih u izložbeni prostor u sklopu novoga muzejskog kompleksa te tako Livnu i Bosni i Hercegovini podarili stalni postav arheološke zbirke, koji će svečano biti otvoren večeras.

Konceptija postava

- Osim stručne prezentacije, cilj postava bio je i edukativno-zabavni pristup, razumljiv i privlačan široj populaciji. Predviđena je interakcija s posjetiteljima te mogućnost nadopune i mijenjanja kako bi se izbjegla statičnost – kaže muzejska savjetnica i arheologinja FMGG-a Marija Marić-Baković. Ona je autorica koncepcije postava, a prostor su osmislili i likovno oblikovali Marko Rogošić i Miran Palčok iz splitskoga Muzeja

Rekonstrukcija tumula (grobnog humka) s Kupreškoga polja, u kojemu su u drvenom sanduku pronađeni ostaci pokojnika i prapovijesnog vunenog plašta, starog oko 3680 godina (gore). Natpis popa Tjehodraga iz 12. stoljeća (dolje)

Ostali važniji eksponati vrijedne zbirke

Natpis popa Tjehodraga iz 12. stoljeća

• Nađen je u grobnici uklesan na bočnoj ploči, a pisan je hrvatskom ćirilicom i crkvenoslavenskim jezikom hrvatske redakcije. Nosi podatke o pokojniku i njegovoj obitelji. Tjehodrag je najstariji imenom poznati pop glagoljaš. Tijekom jedne godine ubijena su petorica njegovih sinova. Iako je trebalo vremena da se prihvati praksa nezakonitosti svećeničke ženidbe u Katoličkoj crkvi (nakon Prvoga i Drugoga lateranskog koncila, 1123. i 1139. godine), opravdano se pretpostavlja kako je pop Tjehodrag živio tijekom prve polovine 12. stoljeća.

Prilozi iz delmatskih zajedničkih grobnica i iz ostave

• (brončani nakit, keramičke posude, oružje), 8.-4. st. prije Krista. Delmati su najstariji imenom poznati narod na ovom području.
Kamene rimske urne • u obliku rimskoga hrama, među kojima je jedna od rijetkih u cijelosti sačuvana, 1.-2. st.
Oprema karolinškog konjanika • (mač, ostruge s garniturom za kopčanje, kresivo, britvica, nož), 8./9. st.
Nakit • iz starohrvatskih i srednjovjekovnih grobova, 9.-15. stoljeća.

Kulturni zanesenjaci

Šest godina radili su da bi eksponate prikupljane više od jednoga stoljeća dostojno predstavili javnosti

u Livnu

hrvatskih arheoloških spomenika.

Ravnatelj muzeja Josip Gelo otkriva kako je u projekt uloženo 350 tisuća maraka, a uspješno je završen zahvaljujući pomoći hrvatske Vlade, Federalnog ministarstva kulture i sporta, Federalnog ministarstva okoliša i turizma, Ministarstva civilnih poslova BiH te donatora.

– Uvijek se može bolje i više, no s obzirom na svotu kojom smo raspolagali, mislim da smo učinili maksimum. Nadam se da će ovaj arheološki postav posebno koristiti učenicima – kaže Gelo. U postavu se velikim brojem eksponata prezentira kulturno-povijesni kontinuitet na području Livanjskoga, Duvanjskoga i Glamočkoga polja, od prapovijesnih razdoblja do 16. stoljeća. Predstavljene su različite kulture i narodi: brončanodobno društvo, Delmati, rimska civilizacija i romanizacija Delmata, njihovo pokrštavanje, doseljavanje Hrvata i stvaranje starohrvatske županije Hlivno te kraljevina Bosna do dolaska Osmanlija. Predstavljena su i pisma koja su se u tim krajevima kroz povijest koristila: latinica, glagoljica, hrvatska cirilica i arabica.

– Naš arheološki postav u rangu je europskih muzeja, a eksponati su iznimno vrijedni za europsku arheologiju – napominje gđa Marić-Baković te naglašava kako u današnje vrijeme, kad se muzeji ne otvaraju često, ovaj događaj svakako zaslužuje pozornost.

Stručna analiza

U mnoštvu vrijednih arheoloških nalaza svojom važnošću posebno se ističe prapovijesni grobni plašt pronađen u tumulu (grobni humak, nap.a.) na Pustopolju na Kupreškom polju, najstariji i najveći sačuvani vuneni plašt u Europi (300 x 170 cm). Plašt je star oko 3680 godina te pripada ranom brončanom dobu, a podaci su dobiveni analizom koja je provedena u suradnji s europskim stručnjacima. Dosad se smatralo kako je odjeća iz ženskoga groba u Danskoj najstariji vuneni tekstil, no sad je utvrđeno kako je danski nalaz 200-300 godina mlađi od pogrebnoga plašta s Pustopolja. Vuneni plašt nađen je u drvenom sanduku u prapovijesnom zemljanom tumulu u kojemu je bio pokopan pokojnik, omotan u vuneni plašt. Tekstil je za pokojnikova života mogao

služiti kao pokrivač ili plašt. Otvorenjem arheološkog postava, tekstil, drveni sanduk, plaznice i rekonstrukcija saonica te djelomično mumificirani ostaci pokojnika prvi će put u cijelosti biti predstavljeni javnosti. Prema rezultatima antropološke analize, u grob je ukopan muškarac u dobi od oko 60 godina. Vjerojatno je bio jedan od plemenskih ili rodovskih prvaka, koji je bio na čelu dobro organizirane nomadske zajednice stepskoga podrijetla. Poznavali su obradu vune i tehniku tkanja. Vuneni plašt u koji je umotan pokojnik izrađen je od vunenih vlakana dobivenih, kako se pretpostavlja, od divlje ovce ili pripitomljenog balkanskog muflona. Vještina obrade drva očita je pri izradi sanduka. Kao jedna od prečaka grobne konstrukcije upotrijebljena je drvena plaznica saonica, na osnovi koje je moguća rekonstrukcija saonica iz tog vremena. Plašt u koji je bio umotan pokojnik sačuvao se zbog ane-robnih uvjeta u vodi (uvjeti unutar tumula), a konzervatorski i restauratorski radovi na fragmentima plašta obavljani su u Hrvatskom restauratorskom zavodu u Zagrebu.

Lijepo dizajnirane naušnice potječu iz 9.-11. stoljeća

Jedinstveno djelo fra Bone

■ Franjevački muzej i galerija Gorica nastao je na jedinstven način, tako što je samostanska zbirka umjetnina i nalaza ustupljena Općini Livno na korištenje. Presudnu ulogu u tome imao je uporni entuzijast fra Bono Vrdoljak, osobito njegova ljubav prema arheologiji. Njegovo se djelo može uspoređivati s djelima franjevaca s kraja 19. i početka 20. stoljeća, kad se prikupljaju eksponati i osnivaju zbirke i muzeji.